

Sana

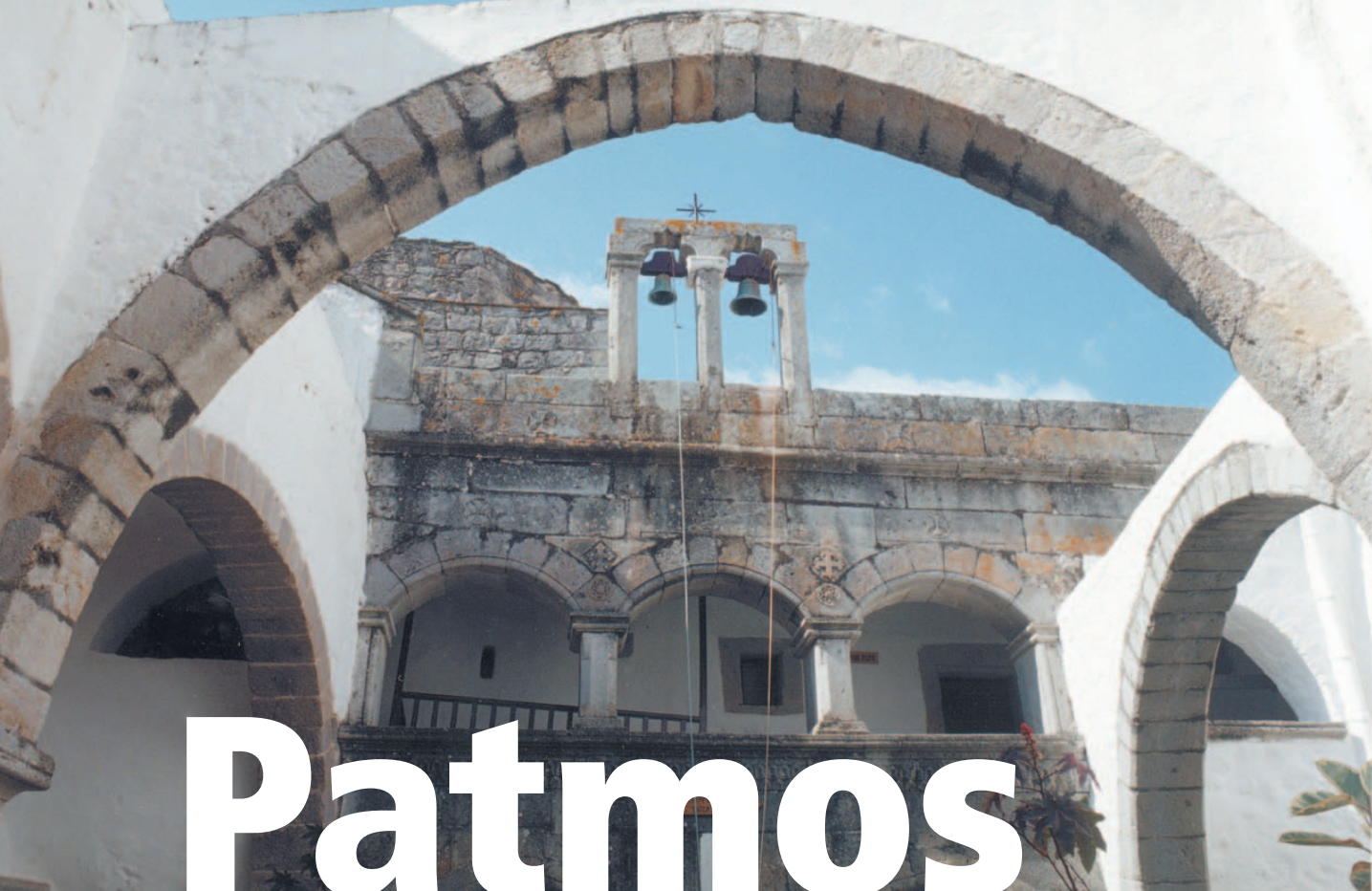
22 / 27.5.2004 / 1,80 €

**PERHETALOSSA
ON LUPA**
nauraa ja itkeä sivu 4

MIKÄ KIINNOSTAA
uusissa seura-
kunnissa? sivu 12

PATMOS
tuhansien kertomusten
saari sivu 10

Luostari kelloineen
näkyi kauas merelle.

Patmos

- Johanneksen ilmestyksen saari

Pieni saarenriekale sinisen Välimeren syleilyssä.
Ja kuitenkin: ihmeellisen ja käsittämättömän
näyn täyttämä. Saari, jonka rantojen jokainen
kivikin on rukouksin käännetty.

TEKSTI **THORLEIF JOHANSSON**
KUVAT **PEKKA HEIKKILÄ JA THORLEIF JOHANSSON**

”Minä, veljenne Johannes, jolla on sama abdinko, valtakunta ja Jeesukselta tuleva kestävyys kuin teillä, olin joutunut Patmos-nimiselle saarelle, koska olin julistanut Jumalan sanaa ja todistanut Jeesuksesta.” Ilm. 1:9.

Johanneksen mainitsema pieni Patmoksen saari sijaitsee Kreikan ja Turkin välissä. Se on osa ketjua, joka syntyi Afrikan mantereen painuessa Aigeian meren alle. Tällöin syntyi joukko tulivuoria, jotka muodostavat kaaren Aigeian meren eteläosaan. Patmos on tämän kaaren pohjoispäässä.

Patmoksen pinta-ala on 34 neliökilometriä, ja sen kokonaispituus on 25 kilometriä. Sää on enimmäkseen kuivaa: vettä ei tule yleensä maaliskuun lopun ja lokakuun alun välillä. Tuulet puhaltavat useimmiten pohjoisesta, kunnes syyskuun vaiheilla meri tyyntyy. Asukkaita saarella on kolmisen tuhatta.

Patmoksen alkuperäinen nimi oli Latmos. Nimen uskotaan tulevan samannimisestä vuoresta Vähä-Aasiassa. Vaikka saari on pieni, sillä on hyvin näyttävä menneisyys niin kulttuurin, kaupan kuin uskontojenkin alueilla.

Tälle saarelle Rooman keisari Domitianus karkotti Jeesuksen rakastaman opetuslapsen Johanneksen vuonna 95 jKr. tämän julistettua Jumalan sanaa.

Ilmestyskirjan luola

Saarelle tultuaan tuolloin 91-vuotias Johannes asettui asumaan luolaan, joka sijaitsee jyrkässä rinteessä nykyisen Johanneksen luostarin ja Skalan sataman puolella välissä. Juuri tuossa

luolassa Johanneksen kerrotaan saaneen ilmestyksensä.

Niinpä nykyiset pyhiinvaeltajat voivat nähdä paikan, jossa vanha Johannes saneli näkynsä kirjurilleen Prochorokselle. Luolassa näkyy myös painauma, jossa Johanneksen kerrotaan pitäneen päänsä, kun hän nukkui. Sen yläpuolella on toinen, pieni kolo, jota vanhan, jo jäykistyneen miehen kerrotaan käyttäneen noustessaan makuulta.

Katossa vuorostaan näkyy kolmihaarainen halkeama, jonka sanotaan kuvaavan pyhää kolminaisuutta. Kun Jumala puhui Johannekselle, hänen äänensä oli niin mahtava, että kallio halkesi. Näin kerrotaan tänäkin päivänä jokaiselle pyhiinvaeltajalle.

Herran päivänä Henki valtasi minut, ja minä kuulin takaani kovan äänen, kuin olisi torveen puhallettu. Ääni sanoi: ”Kirjoita, mitä näet, ...” Ilm. 1:10-11.

Länsimainen ihminen suhtautuu kriittisesti moniin saaren kertomuksiin, mutta yhtä on vaikea selittää: saaren ilmapiiriä. Niinpä luolakin on kuin linkki hengen ja aineen välillä. Siellä voi toisaalta aistia menneisyyden, evankelista Johanneksen, joka saneli ilmestyksensä, ja toisaalta siellä näkyy tulevaisuus sellaisena kuin me luemme sen hänen ilmestyksessään. Ilmapiirin mystisyys täyttää kävijän pyhällä kunnioituksella.

Myyttien saari

Patmoksen saari on ollut vuosituhanten aikana monenlaisen ihmistä suuremman etsinnän paikka. Siellä oli aikanaan Artemiin temppeli ja siellä palvottiin kreikkalaisia jumalia. Kreikan mytologia onkin jättänyt saareen jälkensä.

Eräs muistuma tästä on Kynopsen myytti.

Johanneksen saapuessa saarelle siellä eli noita nimeltään Kynops, mikä tarkoittaa suomeksi koirannaama. Tämä noita asui Genoupan vuorella saaren eteläosassa.

Jossakin vaiheessa Kynops (Kenepsis) kuuli, että Johannes oli tullut saarelle ja julisti uutta Jumalaa ja että hän kastoi yhä enemmän saarelaisia. Noita suuttui tästä ja päätti tulla tapaamaan uutta häirikköä. Kynops löysi Johanneksen saaren senaikaisesta pääkaupungista Forasta meren rannalta paikasta, jonka nimi oli Votris. Siellä Johanneksella oli myös kastealtaansa.

Kohdattuaan Johanneksen Kynops haastoi Johanneksen mittelöön osoittamaan, että tämän julistama uusi Jumala on elävä. Niinpä hän kehotti Johannesta herättämään kuolleista erään hiljattain kuolleen saarelaisen isän. Jumalan miehenä Johannes kieläytyi tästä.

Esitelläkseen oman noituutensa voiman Kynops sukelsi mereen ja toi pintaan miehen. Tämä on täsmälleen samannäköinen kuin se vanhus, joka Johanneksen oli ollut määrä herättää henkiin. Tämän nähdessään kansanjoukko alkoi huutaa ylistystä Kynopselle ja Johannes joutui yleisen pilkan kohteeksi. Kun mikään ei auttanut, rukoili Johannes Jumalaa ja teki ristinmerkin. Silloin Kynops muuttui kiveksi ja painui merenpohjaan – ikuisiksi ajoiksi.

Kivi on edelleen keskellä saaren satamaa, ja nyt siinä kohdalla on valopoiju varoittamassa aluksia ajamasta sille.

Johanneksen luostari

Patmoksen saaren keskeisin vaikuttaja jo lähes tuhannen vuoden ajan on ollut sen huipulla sijaitseva Johannes Teologin luostari. Sen rakentaminen alkoi vuonna 1088, kun Bysan-

Patmoksella elää 30 munkkia Yksinään pikku luostarissa asuva munkki lähtee kerran viikossa kotoaan noutamaan ruokaa.

Prochoros kirjoitti ylös Johanneksen näkemät näyt.

tin keisari Alexios I Comneus lahjoitti Patmoksen saaren Pyhälle Kristodoulos Latrinolaiselle lahjoituskirjalla (Chrysobul), joka oli varustettu kultaisella sineillä. Lahjoituskirja on edelleen nähtävissä luostarin kirjastossa.

Pyhän Kristodouloksen lisänimi oli Latrinolainen, koska ennen muuttoaan Patmokselle hän asui Latroksen vuorella Vähässä-Aasiassa. Turkkiilaisten ahdistamana Kristodoulos pyysi keisaria antamaan itselleen aution ja kulottuneen saaren, jolle asettua. Niin hän muutti Patmos-saarelle, jolle tuli muutakin väkeä ja munkkeja niin Kreetalta kuin Vähästä Aasiastakin.

Viisikerroksinen Johanneksen luostari näkyy kauas merelle. Sen 15 metrin korkeiset muurit näyttävät linnoitukselta ja ne hallitsevat koko saarta. Luostarin pääsisäänkäynnin yläpuolelle rakennettiin ns. ”tappaja”, lyhyt parveke, jolta voitiin kaataa kiehuvaa öljyä hyökkäävien merirosvojen niskaan. Yhdessä jyrkkien muurien kanssa tämä laite suojelikin luostarin läpi vuosisatojen hävitykseltä ja ryöstöiltä.

Luostari oli alkujaan määrä rakentaa veneen malliseksi siten, että keula osoitaisi kohti läheistä Ikarionin saarta. Matkan varrella ilmeni kuitenkin niin paljon erilaisia tarpeita ja pakollisia esteitä, että loppujen lopuksi luostari ei aivan äkkiä muistuta venettä.

Munkkien luostarikammiot rakennettiin bysanttilaiseen tapaan keskuskirkon eli catholiconin ympärille.

Luostarissa on korvaamattomia taideteoksia, muun muassa 33 aukeamaa kulta- ja hopeakirjaimin kirjoitettua Markuksen evankeliumia 500-luvulta. Lisäksi luostarin kirjastosta löytyy 900 kaiverrusta, 1300 painettua teosta ja 13.000 käsikirjoitusta, joista yksi on Jobin kirja.

Johanneksen luostari kuuluu Konstantinopolin ekumeeniseen patriarkattiin (<http://www.patriarchate.org/>). Sitä

johtaa patriarkka Bartholomeos I, joka on 300 miljoonan ortodoksisen kristityn korkein hengellinen johtaja.

Suomella on luostarissa hyvä kaiku: monet sen asukkaista tietävät, että Suomen ortodoksisen kirkon eläkeellä oleva arkkipiispa **Johannes** asui aikanaan luostarissa. Siellä hänet vihittiin diakoniksi, papiksi ja munkiksi.

Patmoksen henki

Patmoksen saari on säilyttänyt hyvin vuosisataisen tunnelmansa. Saaren lukemattomat kirkot, luostari, munkit ja vahva ortodoksinen pääsiäisperinne luovat ilmapiirin, jota on vaikea kuvaila. Mutta vahvin vaikutus on varmasti ollut Ilmestyskirjalla, näyllä, josta se itse sanoo:

Jokaiselle, joka kuulee tämän kirjan ennusnat, minä vakuutan: Jos joku panee niihin jotakin lisää, panee Jumala hänen kärsittävikseen ne viitsaukset, joista tässä kirjassa on kerrottu.

Jos joku ottaa pois jotakin tämän ennustusten kirjan sanoista, ottaa Jumala pois hänen osallisuutensa elämän puuhun ja pyhään kaupunkiin, joista tässä kirjassa on kerrottu.

Hän, joka todistaa tämän, sanoo: ”Tämä on tosi, minä tulen pian.” Aamen. Tule, Herra Jeesus! Ilm. 22: 18-20. ●

Luettavaa

Kalevi Virtanen: Mielen reunalla (Kirjapaja 1999)

Peter France: A Place of Healing for the Soul (Grove Press 2004)

Sanan lukijamatkan kotisivu www.ecredo.fi/patmos

Petran luolia, joihin pyhät kirjoitukset vietiin merirosvoilta piiloon.